

Prvi veliki prvak
Sime Stipčević godine 1930.

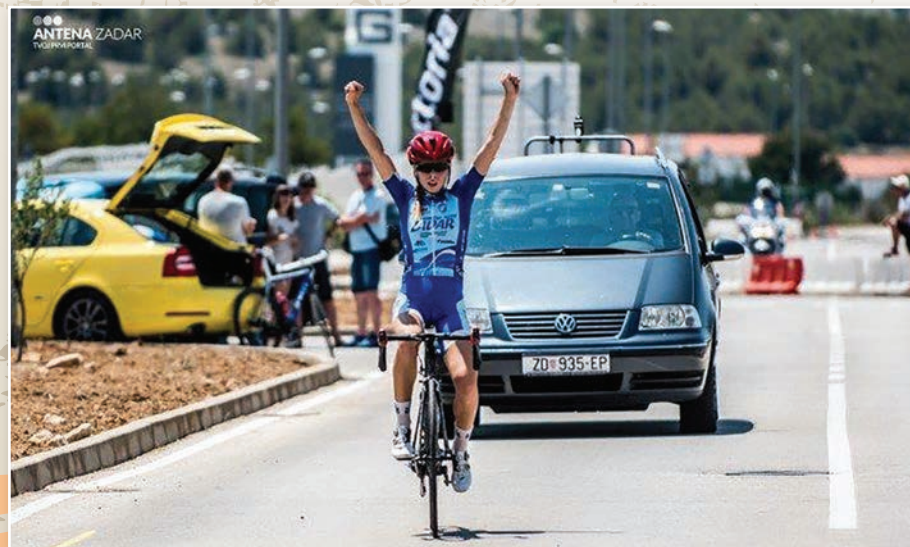
Sime Stipčević pobjednik cestovnog prvenstva grada Zadra 1930. godine

ki državni prvak Anthony Pavić te posebice Branko Bošković, koji je bio seniorski prvak Hrvatske. Prvak Hrvatske u kategoriji juniora bio je i Željko Dundov. Osamdesetih godina izvrsne rezultate su postizali sljedeći vozači: Dino Bajlo, Dean Bajlo, Slaven Meštrović, Nevio Jelenković, Albert Fatović, Zlatko Fatović, Damir Zdrilić-Medo, Remigio Kotlar, Elvis Bajlo, Leon Stipčević, Romeo Župnek, Denis Šintić, Ante Grdović, Božo Kotlar, Šime Meštrović, Tomislav Krnčević i ostali.

Poznata zadarska biciklistička obitelj Stipčević na čelu s Eugenom-Androm i sinovima Mariom i Leonom dala je trofejnu biciklistkinju Leonoru Stipčević, koja je 1989. godine osvojila prvenstvo Hrvatske, dok je njezin brat Nevio 1990. godine postao juniorski prvak Hrvatske.

Organiziranoga biciklizma u Zadru nije bilo za vrijeme Domovinskog rata i prva je utrka održana 22. rujna 1994. kao osma etapa znamenite međunarodne utrke *Kroz Hrvatsku*. *Biciklistički klub Zadar* obnovljen je u travnju 1996. godine. Djelovao je s mlađim uzrastima i postizao dobre rezultate, a postao je šire poznat po tradicionalnoj utrci *Velika nagrada 1. svibnja – Memorijal Damira Zdrilića* koja je ove godine doživjela šezdeseto izdanje i kao takva je najdugovječnija utrka u Hrvatskoj.

Biciklistički klub Zadar danas organizira brojna biciklistička događanja. Osim utrka, organizira i razne biciklijade kako bi popularizirali biciklizam među građanima Zadra i Zadarske županije. Pojedine biciklističke događaje organiziraju ili sponzoriraju i

Maja Perinović pobjednica juniorskog ženskog prvenstva Hrvatske u Šibeniku, 25. 6. 2017.

Biciklistički klub Zadar je 5. prosinca 1950. istupio iz Fiskulturnog društva Zadar i osamostalivši se promijenio je ime u *Biciklistički klub „1. maj“*. Rezultatske uspjehe postizali su i Miro Bajlo-Bat, Mario Stipčević i Berto Krstić. Pri klubu je utemeljena i ženska sekcija. Marija Kalmeta postala je 1952. godine prvakinja Jugoslavije i ona taj naslov drži i danas, jer se takva prvenstva nakon toga nisu više održavala.

Najveće ime u povijesti zadarskog biciklizma je Šime Bajlo-Šojin, najuspješniji zadarski biciklist druge polovine 20. stoljeća. On je 11. travnja 1954. postao cestovni prvak Zadra u seniorskoj i juniorskoj konkurenciji sa tek navršениh 15 godina. Nakon toga postao je trostruki državni juniorski prvak u razdoblju između 1955. i 1958. godine, a 1963. godine postao je seniorski prvak Jugoslavije.

U razdoblju od 1966. do 1976. godine došlo je do krize i klub je djelovao samo formalno. Od 1. ožujka 1976. počeo je ponovno djelovati. U novoj generaciji biciklista isticao se dvostruki

Članovi biciklističkog kluba Zadar pred biciklijadu Zadar-Paklenica, 20. 10. 2018.

Zadarska županija te Grad Zadar. Zadarska županija, u sklopu županijskih dana organizira biciklijadu *Od Branimira do Branimira*. Ruta biciklijade je Zadar – Nin – Zadar. Na toj biciklijadi koja se organizira u travnju sudjeluje više stotina sudionika s ciljem poticanja zdravog načina života. Godine 2017. *Biciklistički klub Zadar* je proglašen najuspješnijim hrvatskim cestovnim biciklističkim klubom, a juniorka Maja Perinović najboljom biciklisticom Hrvatske u izboru *Hrvatskoga biciklističkog saveza*.

Osim *Biciklističkog kluba Zadar* od 2001. godine djeluje i *Biciklistički klub Sveti Donat* koji je također imao zapaženih uspjeha na državnim natjecanjima. Početkom 2009. godine u Zadru je osnovan i treći biciklistički klub *Macaklin*, koji njeguje brdski biciklizam.

Planiranje biciklističkog prometa u europskim gradovima poraslo je tijekom proteklih desetljeća. U Strategiji razvoja Grada Zadra prepoznata je potreba za razvojem biciklističkog prometa. Pošto je biciklistički promet ekološki prihvatljiv i pozitivno utječe na zdravlje ljudi, potrebno je osigurati biciklističku infrastrukturu kako bi se podigla razina sigurnosti u prometu i olakšalo korištenje bicikala. Međutim, trebalo bi još mnogo toga napraviti da se izgradi infrastruktura za nesmetani razvoj međusobno povezane i funkcionalne mreže biciklističkih staza.

Cilj organizacije biciklističkih aktivnosti i događaja je osvjestiti ljude o prednostima biciklističkog prometa i pružiti im poticaj za početak korištenja bicikala. Osim izgradnje biciklističke infrastrukture potrebna je i promocija poboljšanih uvjeta kako bi se kod stanovništva stvorila svijest o biciklu kao prijevoznoj opciji. Ova izložba koja je na poticaj Državnog arhiva u Zadru priređena u suradnji s *Biciklističkim klubom Zadar* daje skroman doprinos u promociji biciklizma i očuvanju biciklističke tradicije u Zadru.

Za potrebe izložbe korišteno je gradivo iz:

Državnog arhiva u Zadru (HR-DAZD-543 Vlada/Namjesništvo za Dalmaciju. Društva u Dalmaciji, HR-DAZD-121 Općina Zadar, HR-DAZD-149 Narodni odbor grada Zadra, HR-DAZD-385 Zbirka fotografija, HR-DAZD-386 Zbirka tiskovina)

Znanstvene knjižnice Zadar (Dalmazia sportiva)

Narodni muzej Zadar, Galerija umjetnina (Zbirka fotografija)

Zbirka fotografija Biciklističkog kluba Zadar

Privatna zbirka fotografija Šime Bajla

Privatna zbirka fotografija Bernarda Kotlara

Drago Marić, „120 godina biciklizma u Zadru“, Biciklistički klub Zadar, Zadar, 2002.

Oddone Talpo „I cento anni della Società ginnastica Zara“, Rim, 1976.

Nakladnik: Državni arhiv u Zadru • Za izdavača: Ante Gverić

Autori izložbe i kataloga: Edi Modrinić, Ante Gverić • Tehnički postav izložbe: Edi Modrinić, Luka Batur, Marija Kero, Milenka Rogić, Ante Gverić • Fotografije: Željka Tomaš, Tomislav Vrsaljko

Suradnici: Šime Bajlo, Bernard Kotlar, Drago Marić, Neven Pavić

Tisak: Grafikart d.o.o., Zadar • Naklada: 200 kom

BICIKLIZAM U ZADRU

Izložba u povodu
Međunarodnog dana arhiva

Start jedne utrke ispred „Elektre“ 30-ih godina 20. st.

ČITAONICA DRŽAVNOG ARHIVA U ZADRU
12. – 28. lipnja 2019.

Međunarodni dan arhiva 2019. godine hrvatski arhivi obilježit će temom **Bicikl**. Tim povodom Državni arhiv u Zadru priređuje izložbu **Biciklizam u Zadru**.

Biciklizam je sportska grana koja obuhvaća različita natjecanja u vožnji biciklom za pojedince i ekipe, na cesti i trkalištu (velodrom). Kao sport biciklizam se počeo razvijati u Europi polovinom XIX. st. Prvi biciklistički klub u svijetu *Veloce Club de Paris* utemeljen je 1868. godine. Biciklizam je među najstarijim sportovima u Zadru i njegova pojava nije puno zaostajala za prvom pojavom u svijetu. Prva pojava bicikla u Zadru vezana je uz zadarskog tvorničara Nicolòa Luxarda kojemu je 4. siječnja 1877. engleski brod dovezao bicikl. Bicikl je Luxardu koristio za tekljice koji su obilazili tvorničke pogone. Zna se da je među njima bio izvjesni Šime Bajlo pa se on smatra jednim od preteča zadarskog biciklizma.

Prema usmenoj predaji prva biciklistička utrka vozila se 1882. godine na dionici Zadar-Musapstan-Crno-Botina (stari vodovod)-Zadar. O toj utrci nije sačuvana dokumentacija, ali to ne priječi da se 1882. godina uzme za neslužbeni početak biciklističkog sporta u Zadru.

U Zadru je 1885. godine utemeljen *Hrvatski sokol*, a pri njemu i biciklistička sekcija pa se može zaključiti da su biciklisti u Zadru neorganizirano djelovali i ranije.

Zadarski list *Il Dalmata* 12. veljače 1887. objavio je oglas da Pietro Orfei, predvodnik veslačkog kluba *Dalmazia*, daje poduku iz vožnje bicikla, a 1. svibnja iste godine unutar veslačkog kluba *Dalmazia* utemeljena je sekcija biciklista.

Veloce Club Zaratino, prvi samostalni biciklistički klub u Zadru, osnovan je 1893. Sprintersko prvenstvo kluba organizirano je 1896. godine. Vozilo se 1000 metara, a najbolji je bio sedamnaestogodišnji učenik Roberto Rossini. U zadarskom klubu bile su omiljene vožnje izdržljivosti po uzoru na takve manifestacije u svijetu. Tako su 1896. godine Marcello Paparella, Ludwig Schönfeld i Stanislav Milić prevezli put od 1500 km od Ancone preko Bologne, Lodija, Genove, Firenze, Perugia i Rima do Milana gdje su sudjelovali na međunarodnome biciklističkom skupu. Biciklizam se u gradu sve više razvijao i klub je imao sve brojnije članstvo. U to vrijeme biciklizmom su se počele baviti i žene. Najistaknutija biciklistica bila je Giovanna Cadell, koja je 1907. godine sa skupinom zadarskih biciklista vozila od Zadra do Trsta, da bi sudjelovala na biciklističkom skupu u Trstu. Uz *Veloce Club Zaratino* djelovao je još klub *Società Podistica Zaratina*. Njezini članovi Romeo Stecher, Giuseppe Vladovich-Cocetti, Giovanni Ninni Mestrovich i Pietro Marussich pobijedili su na utrci Giro del Friulia 1913. godine. Iste je godine Pietro Marussich postao prvak Zadra u utrci na 50 kilometara na stazi Zadar-Smilčić-Zadar.

U to vrijeme članovi *Hrvatskog sokola* su se bavili rekreativnim i izletničkim biciklizmom. Njihove akcije su bile namijenjene promociji Društva i povezivanju s

Pero i Srečko Zanella (Tomaso Burato, 1898. g.)

Odora biciklista Veloce Club Zaratino, 1893. g.

domoljubima iz susjednih mjesta. Tako je 18. kolovoza 1897. četrnaest članova *Hrvatskog sokola* na „koturačama“ tj. biciklima išlo u Sinj na alku.

Godine 1912. je osnovano *Hrvatsko koturaško društvo Naprijed*. Njegova pojava imala je u predratnim vremenima ne samo sportsko, nego i snažno političko i nacionalno značenje. U Pravilima društva pisalo je kako mu je „svrha udružiti prijatelje koturaškog sporta, kao i učiniti ovaj sport korisnim za fizički razvitak članova i za promet između Zadra i okolice, šireći praktičnu upotrebu koturaša organizirajući razne događaje kao što su izleti, natjecanja, svečanosti i sl.“

Tako je u početnom razdoblju Zadar imao čak tri biciklistička kluba, a biciklizam je postao jedan od vodećih sportova u gradu. Jedna od zanimljivosti toga doba su prikazivanja filmova i održavanja izložbi fotografija o zadarskim biciklistima. Film pod naslovom „I ciclisti Zaratini“ prikazan je 1908. godine u zadarskom kinu Radium.

Posljednje biciklističko natjecanje pred Prvi svjetski rat bilo je pokrajinsko prvenstvo na 100 kilometara održano 29. lipnja 1914.

Biciklizam se razvijao vrlo dobro nakon Prvoga svjetskog rata zahvaljujući čuvenoj talijanskoj strasti prema tome sportu. Njegovi nositelji pretežno su bili Arbanasi. Godine 1919. *Veloce Club Zaratino* u suradnji s klubovima *Ginnastica Zara* i *Circolo Canottieri Diadora* organizirao je priredbu *Fiore Italico*, u sklopu koje su održane i tri biciklističke utrke na 18 kilometara.

Biciklisti prilikom otkrivanja spomen-ploče u povodu posjeta cara Franje Josipa I. 1875 g. (Manojlovac, 1899. g.)

Grupa muškaraca (Mihovil Novaković, 1923. g.)

Prva promidžbena otvorena utrka održana je 1. svibnja 1925. uz proslavu međunarodnog praznika rada. Ta utrka vozila se sa startom i ciljem ispred današnje Elektre. Pobijedio je Antonio Crivelli. Vrhunac popularnosti i masovnosti biciklizam je dosegnuo 1930. godine, kad je samo u Zadru održano čak sedam prvenstvenih utrka. U to vrijeme dominirao je mladi Šime Stipčević, koji je bio višestruki prvak grada. Biciklizam je tada bio najpopularniji sport, pa su se cijele obitelji bavile time, primjerice obitelj Schüh, Stipčević, Cocetti, Kanjer i drugi. Obitelj Schüh imala je biciklističku radionicu blizu crkve sv. Šime. Godine 1932. u prvi plan izbija mladi i daroviti biciklist Vladimir Ricov, koji je do 1937. godine bio najtrofejniji zadarski biciklist. Što se više bližio početak Drugoga svjetskog rata, biciklističkih utrka je bilo sve manje.

Nakon Drugog svjetskog rata biciklisti su nastavili djelovati, a 1946. godine je u okviru *Fiskulturnog društva Zadar* utemeljena biciklistička sekcija. *Biciklistički klub Zadar* osnovan je 1947. godine na inicijativu Eugena Bajla, Eugena-Andre Stipčevića, Pavla Krstića, Mira Grdovića, Stjepana Minaka i drugih. U to doba biciklizam u Zadru je toliko popularan da postaje istinski sportski pokret. Već sljedeće godine *Biciklistički klub Zadar* postaje dvostruki prvak Dalmacije. Pojedinačno je to uspjelo Josipu Bajlu-Bumbi, a momčadsko prvo mjesto osvojio je Bumba s Josipom Bajlom-Špicom i Mariom Stipčevićem. Najveći vozač iz prvog desetljeća kluba je Josip Bajlo-Bumba, višestruki državni reprezentativac i državni doprvak.

Zadarski biciklisti kod kuće „Pegla“ 1956. g. (Šime Krstić, Miro Bajlo-Bat, Vladimir Ricov, Josip Bajlo-Bumba, Šime Bajlo)

Biciklisti u Foši pred utrką za prvenstvo Dalmacije, 29. 6. 1914.